

Adroddiad Adolygiad Ymarfer Plant

Bwrdd Diogelu Caerdydd a Bro Morgannwg Adolygiad Ymarfer Plant Estynedig

Parthed: C&VRSB 042019

Amlinelliad cryno o'r amgylchiadau sydd wedi arwain at yr Adolygiad

I'w cynnwys yma: -

- Y cyd-destun cyfreithiol o ganllawiau ar yr adolygiad dan sylw
- Yr amgylchiadau sydd wedi arwain at yr adolygiad
- Y cyfnod amser sy'n destun yr adolygiad a phaham
- Amserlen gryno o ddigwyddiadau arwyddocaol i'w hychwanegu ar ffurf atodiad

Bydd adolygiad ymarfer plant estynedig yn cael ei gomisiynu gan y Bwrdd Diogelu Plant Rhanbarthol (BDPRh) yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, Gweithio gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl: Cyfrol 3. Caiff adolygiad ymarfer plant estynedig ei gomisiynu pan fo plentyn sy'n wynebu risg wedi bod, ar unrhyw ddyddiad yn ystod y 6 mis cyn dyddiad y digwyddiad, yn unigolyn y mae awdurdod lleol wedi penderfynu rhoi camau ar waith i'w amddiffyn rhag camdriniaeth neu esgeulustod yn dilyn ymholiad gan awdurdod lleol, ac wedi:

- mae wedi marw; neu
- gael ei anafu'n gyson mewn ffordd a allai arwain at farwolaeth, neu
- amharwyd yn ddifrifol ac yn barhaol ar ei iechyd.

Cylch Gorchwyl

Mae'r Cylch Gorchwyl y cytunwyd arno ar gyfer yr adolygiad hwn rhwng 30 Mehefin 2018 a 31 Gorffennaf 2019.

Roedd y gwasanaethau canlynol yn rhan o hyn, a lluniodd bob un amserlen o ddigwyddiadau arwyddocaol o ran eu gwaith â'r plentyn, at ddiben y cyfnod uchod.

- Heddlu De Cymru
- Heddlu Dyfed Powys
- CAMHS Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed
- Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwllans Cymru
- Addysg
- Gwasanaethau Plant
- Darparwr cartrefi gofal preswyl

Gwybodaeth gefndirol

Yn unol â Gweithdrefnau Diogelu Cymru, cyfeirir at adroddiad at wasanaethau cymdeithasol drwy gydol y ddogfen hon fel atgyfeiriad.

Drwy gydol y ddogfen hon cyfeirir at y plentyn sy'n ddarostyngedig i'r Adolygiad Ymarfer Plant hwn fel person ifanc, rhaid pwysleisio fodd bynnag fod y person ifanc hwn yn dal i fod yn blentyn. Yr ydym wedi defnyddio'r term person ifanc yn fwriadol, oherwydd i'r rhai a oedd yn eu hadnabod, roeddent yn berson ifanc bywiog gyda bywyd llawn o'u blaenau. Yn drychinebus daeth y bywyd hwn i ben yn gynnar pan oedd yn 16 oed.

Roedd y person ifanc hwn yn ei chael hi'n anodd rheoli rheoleiddio emosiynol o oedran ifanc ac roedd yn derbyn cymorth proffesiynol. Roedd hyn yn rhannol oherwydd profiadau niweidiol yn ystod plentyndod a thrawma datblygiadol a brofwyd yn yr uned deuluol

Gall profiadau niweidiol yn ystod plentyndod, neu PPNau fod yn ddigwyddiadau trawmatig sy'n digwydd yn ystod plentyndod; megis profi neu fod yn dyst i drais, camdriniaeth neu esgeulustod yn y cartref neu agweddau ar amgylchedd y plentyn a all danseilio eu hymdeimlad o ddiogelwch, sefydlogrwydd a bondio.

Gall Profiadau Niweidiol yn ystod Plentyndod (PPNau) gael effeithiau parhaol, negyddol ar iechyd, lles, yn ogystal â chyfleoedd bywyd fel addysg a photensial swyddi. Gall y profiadau hyn gynyddu'r risgiau o anafiadau, heintiau a drosglwyddir yn rhywiol, problemau iechyd mamau a phlant ac ystod eang o glefydau cronig ac achosion blaenllaw o farwolaeth fel canser, diabetes, clefyd y galon, a hunanladdiad.

Gall straen gwenwynig o brofi PPNau newid datblygiad yr ymennydd ac effeithio ar bethau fel sylw, gwneud penderfyniadau, dysgu ac ymateb i straen. Gall plant sy'n tyfu i fyny gyda straen gwenwynig gael trafferth ffurfio perthynas iach a sefydlog. Efallai y bydd ganddynt hefyd hanesion gwaith ansefydlog fel oedolion ac yn cael trafferth gyda chyllid, swyddi, ac iselder drwy gydol oes.

Tua thri mis cyn i'r person ifanc farw, roedden nhw wedi cael eu rhoi mewn cartref gofal therapiwtig tu allan i'r sir, yn dilyn penderfyniad i'w rhoi yng ngofal yr Awdurdod Lleol. Cafodd y person ifanc lety o dan Adran 76 o Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Cyn symud i'r cartref preswyl, roedd y person ifanc yn byw gyda Mam, llystad a brodyr a chwirydd ac yn mynychu ysgol leol. Roedd y person ifanc yn ymgysylltu â gwasanaethau iechyd meddwl plant a phobl ifanc lleol CAMHS (Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed) ac fe gafodd feddyginiaeth ar bresgripsiwn i gefnogi gyda hwyliau isel a rheolaeth emosiynol. Yn ystod y cyfnod a adolygwyd, roedd yn amlwg y byddai'r person ifanc yn hunan-niweidio'n fwriadol yn rheolaidd ac y byddai hefyd yn gwneud datganiadau llafar ac ymddygiadol mynych am y bwriad i ddod â'i fywyd i ben.

Roedd yr ysgol yn weithgar iawn yn cynorthwyo a rhoi gofal i'r person ifanc, ac roedd yn amlwg wrth gwblhau'r Adolygiad Ymarfer Plant hwn bod y person ifanc wedi ymateb yn gadarnhaol i'r berthynas a ffurfiwyd gyda staff ac yn gweld yr ysgol fel amgylchedd cefnogol, diogel a sefydlog. Byddai'r person ifanc yn aml yn datgelu i feddyliau hunanladdol staff ysgolion a digwyddiadau o hunan-niweidio; roedd staff yn brydlon wrth rannu'r wybodaeth hon yn ogystal â chwilio am gymorth a chefnogaeth briodol. Wrth adolygu'r cronoleg, roedd yn amlwg bod penwythnosau o bryder dwysach i'r person ifanc ac roedd achlysuron lle ceisiodd yr ysgol gefnogaeth ychwanegol i'r person ifanc ar ddydd Gwener cyn y penwythnos er mwyn eu cefnogi a'u diogelu ymhellach.

Drwy gydol yr adolygiad hwn daeth yn amlwg bod cartref teuluol y person ifanc yn amgylchedd anodd, a bod y person ifanc wedi profi emosiynau cymhleth a heriol o ran cyswllt â'r teulu ar ôl symud i'r cartref preswyl.

Yn ystod y cyfnod a adolygwyd roedd yna alwad gan yr Heddlu i'r cyfeiriad cartref yn dilyn dadleuon ac achlysuron lle byddai'r person ifanc yn gadael y cyfeiriad ac yn cael ei adrodd fel un oedd ar goll. Roedd pryderon hefyd ynghylch rheoleiddio emosiynol y Fam. Treuliodd y person ifanc hefyd gyfnod yn byw gyda'r nain a thaid ar ochr y tad yn dilyn achos o hunan-niweidio.

Mae'r cartref preswyl a gafodd y person ifanc ei roi ynddo'n cynnig darpariaeth therapiwtig i gartrefi preswyl i blant ac wedi ei leoli yng Ngorllewin Cymru. Mae'n gweithredu ar fodel Cymunedol Therapiwtig gyda darpariaeth Addysg gofrestrdig ESTYN ychwanegol os oes angen. Mae wedi'i gofrestru gydag Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) ac yn ei harchwilio ac yn ei weithredu i Safonau Cenedlaethol AGC. Dyd y cartref gofal ddim yn darparu triniaethau iechyd meddwl na gwasanaethau meddygol. Cafodd y cartref lle roedd y person ifanc yn byw ei rannu gyda thri pherson ifanc arall. Yn ystod y cyfnod yr oedd y person ifanc yn byw yno, roeddent yn mynegi amrywiaeth o emosiynau o deimlo'n hapus a chynnwys o gael eu gosod yno i fynegi euogrwydd eu bod i ffwrdd o'u brodyr a'u chwirydd o ganlyniad i'r lleoliad. Ymatebodd y person ifanc yn dda i'r staff a'r sesiynau gwaith allweddol ac roedd wedi cael swydd rhan amser yn ystod yr amser yno.

Yn ystod cyfnod y lleoliad preswyl, fe wnaeth y person ifanc fodd bynnag fynegi rhwystredigaeth am yr angen i drosglwyddo gwasanaethau o un ardal i'r llall, yn enwedig cefnogaeth CAHMS ac roedd pryder ynghylch y bwch dilynol yn y ddarpariaeth o driniaeth iechyd meddwl. Aeth y person ifanc i apwyntiad CAHMS i gael asesiad cychwynnol a gofynnwyd iddo siarad am fyw yn y cartref preswyl, lle

cawsant eu rhoi ddeufis ynghynt. Mynegodd y person ifanc bryder hefyd gan eu bod wedi bod yn cyfarfod â CAHMS dair gwaith yr wythnos yn y gorffennol ac mae hyn wedi dod i ben ar bwynt trosglwyddo a hefyd ar orfod mynegi eu hanes personol i weithwyr proffesiynol dro ar ôl tro. Mae'r angen i alluogi trosglwyddo'n ddi-dor ar draws ardal a rhwng gwasanaethau yn fater sylweddol a ddaeth i'r amlwg yn ystod yr Adolygiad Ymarfer Plant hwn.

Dri mis ar ôl symud i'r cartref preswyl, canfuwyd y person ifanc yn ystafell wely'r cartref yn crogi. Aeth y gwasanaethau brys i'r safle, ac fe gafodd y person ifanc ei gludo i'r ysbyty. Wedi hynny bu farw dridiau'n ddiweddarach.

Ymgysylltu â'r teulu

Gwnaed ymdrechion cychwynnol i ymgysylltu â theulu'r person ifanc i drafod yr adolygiad a'i ganfyddiadau, ni fu'r rhain yn llwyddiannus.

Cytunodd y gweithwyr proffesiynol oedd yn rhan o'r Adolygiad Ymarfer Plant hwn y byddai cysylltu â theulu'r person ifanc o fudd, llywio canfyddiadau'r adroddiad hwn a chyfrannu at y dysgu. Tuag at ran olaf yr adolygiad, gwnaed cyswllt rhwng Cadeirydd y Panel a mam y person ifanc.

Roedd mam y person ifanc yn teimlo ei bod wedi elwa o'r gwasanaethau cymorth mwy targededig, a gafodd eu rhoi ar waith i'w chynorthwyo. Fodd bynnag, roedd nifer o faterion o fewn yr uned deuluol, nad oedd hi'n gallu datrys drosti ei hun a'r person ifanc.

Mae'r gweithwyr proffesiynol sy'n rhan o'r Adolygiad Ymarfer Plant hwn yn gwerthfawrogi'r sylwadau a wnaed gan fam y person ifanc ac mae'r rhain wedi rhan o'r adroddiad hwn. Yn ddealladwy mae effaith emosiynol marwolaeth y person ifanc wedi bod yn sylweddol i'r fam ac aelodau eraill o'r teulu.

Digwyddiadau arwyddocaol cyn adolygu

Roedd y teulu'n adnabyddus i weithwyr proffesiynol fel rhai oedd angen cymorth ychwanegol am nifer o flynyddoedd cyn dechrau'r llinell amser. Symudodd y teulu i'r ardal leol o ardal awdurdod lleol arall, lle'r oeddent eisoes yn ymwneud â'r Gwasanaethau Cymdeithasol. Roedd anghenion y teulu'n gymhleth a heb eu deall yn syth gan weithwyr proffesiynol, sy'n golygu bod gan asiantaethau weithiau ddiffyg eglurder ar beth oedd y materion a sut i fynd i'r afael ag anghenion y teulu.

Digwyddiadau arwyddocaol yn ystod adolygiad

- Medi 2018 - Nodyn ysgol yn ddiweddar a thoriadau hunan-niweidio hanesyddol ar fraich y person ifanc.
- Hydref 2018 - Dywedodd y person ifanc wrth yr ysgol eu bod wedi cymryd nifer o dabledi a nodir hyn fel ymgais i orddosio. Aed â'r person ifanc i'r Adran Damweiniau ac Achosion Brys a gwnaed atgyfeiriad Diogelu. Nodir yr atgyfeiriad gan y Gwasanaethau Cymdeithasol am wybodaeth.

Mae'r person ifanc yn cael ei weld gan CAMHS (Gwasanaethau Iechyd Meddwl Plant a'r Glasoed), lle nodir eu bod yn cael eu disgrifio fel rhywun sy'n teimlo'n drist a'u bwriad o ddod â'u bywyd i ben. Mae'r person ifanc yn cael ei ryddhau gyda chynllun diogelwch i ofalu am fam a llystad.

Cwblhawyd asesiad risg Rhwydwaith Ymchwil Risg Gymhwysol Cymru (WARRN) gan CAMHS a dangosyddion risg a nodwyd a oedd yn cynnwys:

- hwyliau isel
- ymddygiad byrbwyll
- anhawster gyda rheolaeth emosiynol
- meddyliau byrbwyll
- ddim yn cyfathrebu ag aelodau'r teulu
- ni fydd yn rhybuddio unrhyw un o risg.

Yn ddiweddarach y mis hwnnw mae galwad 999 a wnaed gan deulu ac adroddir bod y person ifanc ar goll. Yn ddiweddarach, dychwelodd y person ifanc yn diogel ac yn iach. Gwnaed atgyfeiriad diogelu gan swyddogion yr Heddlu.

- Tachwedd 2018 - Aeth y person ifanc i'r ysgol ac roedd wedi cynhyrfu'n lân ac roedd yn poeni nad oedd y feddyginiaeth a ragnodwyd i gynorthwyo â rheolaeth emosiynol a hwyliau isel yn cael effaith. Roedden nhw hefyd yn mynegi eu bod wedi blino cael meddyliau hunanladdol.

Dywedodd y person ifanc wrth yr ysgol eu bod wedi cymryd gorddos oherwydd yr hwyliau isel hwn a'r meddyliau hunanladdol. Aeth y person ifanc i'r ysbyty lle nodwyd marciau hunan-niweidio a nododd eu bod wedi hunan-niweidio ers yn 13/14 oed. Wedi hynny, rhyddhawyd y person ifanc i ofal ei fam a'i lysfab, a chwblhawyd ffurflen atgyfeirio Diogelu.

Yn ddiweddarach y mis hwnnw fe wnaeth y person ifanc ddatgelu i'r ysgol bod ganddyn nhw gynllun i gymryd eu bywyd eu hunain, wedi pennu dyddiad ond heb ddatgelu manylion pellach. Rhannodd y swyddog Diogelu Dynodedig o fewn yr Ysgol y wybodaeth hon yn briodol, a threfnir apwyntiad CAMHS gyda'r Ymgynghorydd a diweddarir yr asesiad risg WARRN. Mae'r cynllun diogelwch yn cael ei drafod gyda mam y person ifanc.

Dywedodd y person ifanc wrth yr ysgol hefyd ei fod wedi ceisio cymryd ei fywyd rai dyddiau cyn hynny, ond iddio stopio. Rhannwyd y wybodaeth hon yn briodol gyda CAMHS.

- Rhagfyr 2018 - Aeth y person ifanc i'r ysgol a datgelu ei fod wedi yfed cannydd a'i fod yn cael ei gludo i'r Adran Damweiniau ac Achosion Brys yn yr ysbyty. Wedi hynny mae'r person ifanc yn cael ei ryddhau adref i gynllunio mamau a diogelwch a drafodir.

Dechreuodd sesiynau'r Tîm Therapi Ddwys Cymunedol (TThDC) gyda seicolegydd clinigol, yn dilyn ymwneud â CAMHS. Yn ystod y sesiwn hon, mae'r person ifanc yn gwneud datgeliadau ynghylch dymameg teuluol negyddol gartref.

- Ionawr 2019 - Mae yna newid corfforol gartref rhwng y person ifanc a chafodd y fam a'r Heddlu eu galw. Roedd yr heddlu'n bresennol yn y cyfeiriad a dywedwyd wrthynt fod llafnau eillio wedi'u canfod yn ystafell y person ifanc. Arhosodd y person ifanc gartref a chyflwyno Hysbysiad Diogelu'r Cyhoedd (HDC) yr Heddlu.

Mae'r sesiynau TThDC yn parhau ac yn ystod sesiwn cododd y fam bryderon ynghylch ymddygiad y person ifanc, gadawodd y person ifanc yn ddisymwth yn ystod y sesiwn a dywedwyd ei fod ar goll i'r Heddlu, fodd bynnag, mae'n cael ei weld yn ddiogel ac yn iach wedyn. Yn ddiweddarach, datgelodd y person ifanc i'r ysgol eu bod wedi meddwl am neidio o bont yn ystod y cyfnod hwn. Cyflwynodd y Seiciatrydd Ymgynghorol Ffurflen Atgyfeirio Aml-Asiantaeth (MARF), a nodir hyn ar gofnodion achos Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mae'r ysgol yn nodi'r pryderon cynyddol am ddiogelwch y person ifanc, ac mae patrwm sy'n dod i'r amlwg o bryder cynyddol o ran meithrin gorbryder cynyddol tuag at y penwythnos a'r angen i sicrhau bod mesurau diogelu digonol ar waith y tu allan i'r wythnos waith.

Datgelodd y person ifanc gyfnodau pellach o fod eisiau hunan-niweidio ac mae'r ysgol yn nodi dau doriad i'r gwddf, ac maent yn cyfaddef eu bod yn hunan-niweidio yn nhai bach yr ysgol. Cynhaliwyd cyswllt a gweithgarwch priodol yn dilyn y digwyddiad hwn.

Galwad 999 gan y Llystad yn adrodd dadl rhwng y Fam a'r person ifanc. Dywedodd fod llafnau eillio wedi'u canfod yn yr ystafell wely a oedd wedi achosi dechrau'r ddadl. Aeth yr heddlu i gartref y teulu ac mae'r person ifanc yn dweud eu bod yn aml yn teimlo'n drist ac yn hunanladdol, a'u bod yn hunan-niweidio.

Cynhaliwyd sesiwn TThDC ac ymyrraeth deuluol a chyflwynodd Seicolegydd ffurflen atgyfeirio Diogelu. Roedd pryderon a nodwyd o fewn y ffurflen atgyfeirio yn gam-drin corfforol, cam-drin emosiynol, ac esgeulustod.

Roedd y nodyn ysgol yn cynyddu pryderon sy'n mynd tuag at benwythnos sydd i ddod, a datgelodd y person ifanc fwrriad i hunan-niweidio. Gwnaed trefniadau i aros gyda ffrind am y penwythnos.

Gwelir dau doriad cyfochrog ar wddf y person ifanc, a datgelodd y person ifanc hunan-niweidio yn nhoiledau'r ysgol. Cynhaliwyd cyswllt priodol a rhoddwyd cynllun rheoli risg ar waith.

Derbyniodd galwad 999, a disgrifiodd y galwr dad oedd yn ymddangos fel pe bai wedi taflu eiddo allan o gar, roedd brawd neu chwaer y person ifanc yn rhedeg i ffwrdd ac yntau'n mynd ar ei ôl.

Cynhaliwyd ymyriad TThDC a sesiynau therapi teulu cychwynnol, a disgrifiodd y person ifanc fod dicter yng nghartref y teulu, a bod llystad yn datgelu achosion o gam-drin corfforol tuag at y plant, a dywedodd y fam ei bod yn anodd cyfathrebu â'r person ifanc heb ddicter na gofid.

Mae digwyddiad pellach o hunan-niweidio yn cael ei nodi gan yr ysgol gan gynnwys toriadau o amgylch ardal y gwddf a thu mewn i'r fraich.

Gwneir atgyfeiriad diogelu gan CAHMS ac mae'n nodi lefel uchel o densiwn ac emosiwn o fewn y teulu. Dyrennir atgyfeiriad i Weithiwr Cymdeithasol a chynhelir cyfarfod strategaeth rhwng yr Heddlu a'r Gwasanaethau Plant. Cwblhawyd ymchwiliad Adran 47 ar y cyd, a chytunwyd y byddai ymwneud pellach â'r Heddlu ar hyn o bryd yn niweidiol.

Mae'r heddlu'n galw allan i gyfeiriad y cartref ac roedd y person ifanc wedi cloi eu hunain yn yr ystafell ymolchi ac yn bygwth chwalu'r eiddo.

- Chwefror 2019 - Cyfeirio at Wasanaethau Cymdeithasol gan Nyrs Iechyd Meddwl ynghylch iechyd meddwl a digwyddiad mam ei hun lle bu'n dal cylllell i'w gwddf a welodd y plant.

Mae sesiynau TThDC a therapi teuluol yn parhau ac yn nodi bod pobl ifanc wedi nodi llai o wrthdaro teuluol ac yn dangos gallu da i fynegi barn yn agored.

Mae brawd neu chwaer yn mynychu'r ysgol gyda chleisio, a dechreuodd ymchwiliad A47. Cynhelir nifer o gamau aml-asiantaeth priodol mewn ymateb i hyn, yn cynnwys meddygol Amddiffyn Plant, ac ymweliad ar y cyd â'r Heddlu a'r Gwasanaethau Cymdeithasol â'r cyfeiriad. Trefnir i'r llystad breswyllo'n rhywle arall, ac wedi hynny cafodd rybudd am y mater hwn.

Ysgol i ffonio 999 oherwydd bod y person ifanc wedi datgelu ei fod wedi yfed cannydd ac alcohol cyn mynd i'r ysgol y bore hwnnw. Trafodaeth strategaeth wedi'i threfnu mewn ymateb i'r digwyddiad. Cafodd y person ifanc ei dderbyn i'r ysbyty ac mae'n gwneud ymdrech bellach i hunan-niweidio gyda llafn rasel yn yr ysbyty. Cyfarfod strategaeth a gynhaliwyd yn yr Ysbyty a phenderfyniad a wnaed i ryddhau'r person ifanc o'r ysbyty i breswyllo gyda llys-nain a llys-taid fel mesur dros dro.

- Mawrth 2019 - Dogfen ysgol yn newid i ymddygiad a hwyliau'r person ifanc; a ddisgrifir fel anwadal rhwng gor-weithgaredd a chyflwr isel. Mae'r ysgol hefyd yn nodi ymddygiad hunan-niweidio pellach sy'n cynnwys torri sympiau gwallt a bygwth arllwys dŵr berwedig ar ddwylo.

Penderfyniad a wnaed i'r person ifanc gael ei roi yng ngofal yr Awdurdod Lleol a dod yn Blentyn Sy'n Derbyngofal. Mae'r chwilio am leoliad priodol yn dechrau.

Galwad 999 a wnaed yn y cyfeiriad cartref yn honni bod brawd neu chwaer y person ifanc wedi ymosod ar y fam.

Mae'r lleoliad gyda'r llys-nain a llys-taid yn dod i ben, ac maent yn dychwelyd i gyfeiriad y teulu. Mae'r person ifanc yn mynegi gofid i staff yr ysgol, gan

ddweud eu bod yn teimlo eu bod wedi'u gwrthod ac nad oedden nhw eisiau dychwelyd adref.

Cynhelir Cynhadledd Amddiffyn Plant Gychwynnol, ac enw'r person ifanc a roddir ar y Gofrestr Amddiffyn Plant o dan y Categori Cam-drin Corfforol ac Emosiynol. Yn ystod y gynhadledd, nodir bod yr ysgol yn lle diogel a bod y person ifanc yn amddiffynnol o'r fam a brodyr a chworydd.

Gwelwyd bod y person ifanc yn chwilio am bynciau o wenwyn alcohol a chemegau tynnu farnais ewinedd ar y rhyngwyd yn yr ysgol, ac wedi hynny datgelodd yfed farnais ewinedd y bore hwnnw. Mae'r person ifanc yn cael ei gymryd i Ddamwain ac Argyfwng, ac ar ôl cyrraedd canfuwyd ei fod wedi cuddio llafn rasel mewn dillad isaf. Dywedodd y person ifanc bod hyn yn ymgais bwrpasol i derfynu eu bywyd. Trafodwyd y cynllun rhyddhau gyda'r person ifanc a'r fam a'r llystad, a chafodd y person ifanc ei ryddhau adref wedi hynny.

Yn dilyn y digwyddiad hwn, cafwyd trafodaethau am y lleoliad mwyaf priodol ar gyfer y person ifanc ac a fyddai'n addas iddynt symud i leoliad cyfleuster ysbyty, yn benodol ar gyfer pobl ifanc sy'n dioddef â phroblemau iechyd meddwl. Roedd trafodaethau hefyd ynghylch cael mynediad i leoliad maeth brys neu leoliad preswyl posib. Nododd gweithwyr proffesiynol y gallai mam a llystad y person ifanc fod yn ei chael hi'n anodd darparu amgylchedd cartref diogel a diogel yn dilyn yr ymgais hunanladdiad hon.

- Ebrill 2019 - Mae'r person ifanc yn parhau i ymgysylltu'n weithredol â'r gweithiwr TThDC a mynegodd obaith y gallai symud i'r lleoliad preswyl fod o gymorth. Yn ystod y sesiwn olaf gyda'r gweithiwr TThDC cyn y symud, disgrifir bod y person ifanc yn ymddangos yn llawer ei hwyliau ond yn nerfus am y newidiadau sydd i ddod. Ar hyn o bryd fe wnaeth y person ifanc hefyd ddatgelu nifer o drafferthion gyda'i fam.

Dechreuodd y symud i'r cartref preswyl ddiwedd Ebrill ac roedd y person ifanc i'w weld yn ymgartrefu yn dda.

- Mai 2019 - Cynhelir nifer o sesiynau gweithwyr allweddol yn y lleoliad preswyl, ac roedd y person ifanc yn ymgysylltu'n dda ac roedd yn agored wrth drafod teulu a materion eraill oedd yn peri pryder.

Cynhelir cyfarfod grŵp craidd, ac mae'r Gweithiwr Cymdeithasol a ddyrannwyd yn ymweld â'r cartref preswyl. Mae'r person ifanc yn cael ei ddisgrifio fel mewn hwyliau hapusach, ond dywedodd eu bod yn teimlo'n drist ac wedi mynegi teimlad o gyfrifoldeb tuag at y fam a brodyr a chworydd nawr eu bod wedi gadael cartref y teulu.

Dangosodd y person ifanc grafiadau i'w fraich. Yn dilyn archwiliad ystafell gan staff, cafodd pin diogelwch ei dynnu oddi yno. Cafwyd hyd i nodyn hefyd a oedd yn dweud eu bod yn casáu bywyd ac am iddo ddod i ben.

Llythyr rhwng gwasanaethau CAMHS yn cyfeirio'r person ifanc am wasanaethau yn yr ardal maen nhw bellach yn byw ynddi. Anfonwyd llythyr hefyd at feddyg teulu yn amlinellu meddyginiaeth a pham y caiff ei rhagnodi, gan ddarparu gwybodaeth gefndir a gofyn am bresgripsiwn aml dro ar gyfer meddyginiaeth.

Mae apwyntiad CAMHS wedi'i drefnu yn ddiweddarach y mis hwnnw fodd bynnag yn cael ei ganslo ar y diwrnod gan CAMHS.

Gwnaed trefniadau i'r person ifanc sefyll arholiadau mewn ysgol sy'n lleol i'r lleoliad preswyl.

- Mehefin 2019 - Mynegodd y person ifanc bryder nad ydynt yn derbyn yr un lefel o gefnogaeth gan wasanaethau CAMHS yn yr ardal newydd a gofynnwyd iddynt gael mynediad at ymyrraeth flaenorol CAMHS. Mae'r person ifanc wedyn yn canslo ei apwyntiad.

Datgelodd y person ifanc i staff preswyl eu bod wedi blino ar esgus eu bod yn hapus a'u bod yn dymuno dod â'u bywyd i ben. Wedi hynny, gwelir y person ifanc gyda phothelli ar eu braich a achosir gan chwistrell aerosol, a dyddiau'n ddiweddarach gwelir bod ganddynt grafiadau arwynebol ar eu breichiau. Mae staff preswyl yn parhau i ymateb yn dda, gan roi cymorth a chynnal chwiliadau ystafelloedd a chael gwared ar eitemau sy'n peri pryder.

Siaradodd y person ifanc â staff cartrefi preswyl a nododd eu bod yn teimlo'n gyffrous am fynychu eu prom ysgol, ond roeddent hefyd yn ansicr ynghylch gweld eu mam a'u ffrindiau. Nododd staff y cartref preswyl fod y person ifanc yn drist ac wedi'i dynnu'n ôl gan arwain at y digwyddiad hwn.

Mae'r person ifanc yn mynychu prom yr ysgol yn eu hardal enedigol, a hwyluswyd hyn gan staff y cartrefi preswyl.

Yn y cartref preswyl, mae'r person ifanc yn cael ei arsylwi gyda goleuadau tylwyth teg wedi'u lapio o amgylch eu gwddf a'u disgrifio i fod mewn cyflwr uwch a chyffroëdig. Aeth staff ati i dynnu goleuadau tylwyth teg a chysylltu â meddyg teulu i gael cyngor a chefnogaeth.

Mae'r person ifanc yn gwneud sawl llun sy'n dangos pobl sydd am ddod â'u bywydau eu hunain i ben a disgrifiodd y lluniadau hyn fel rhai sy'n helpu i reoli pwysau y tu mewn i'w pen.

Roedd y Gweithiwr Cymdeithasol yn cadw cyswllt dros y ffôn ac yn mynegi pryder ynghylch hwyliau isel y person ifanc a'i ddelfrydu hunanladdol. Gofynnodd Gweithiwr Cymdeithasol i'r person ifanc gael mynediad i dîm argyfwng Iechyd Meddwl drwy'r Adran Damweiniau ac Achosion Brys a chysylltodd hefyd â CAMHS i'w cynghori. Cysyllton nhw â gwasanaethau CAMHS yn yr ardal newydd i holi am gymorth argyfwng sydd ar gael yn lleol i'r lleoliad newydd. Roedd apwyntiad wedi ei drefnu ar gyfer dechrau

Gorffennaf ac fe gytunwyd i aros tan fod yr asesiad yma'n digwydd er mwyn cytuno ar ba gymorth sydd ar gael.

Dywedodd y person ifanc wrth staff y cartref preswyl eu bod wedi gosod bag dros eu pen, ac fe gafodd y bag ei dynnu o'r ystafell wedyn.

- Mehefin 2019 - Apwyntiad CAMHS yn yr ardal newydd, gyda phresenoldeb yn cael ei gefnogi gan staff o'r cartref preswyl. Cynhaliwyd asesiad cychwynnol a gofynnwyd i'r person ifanc siarad am eu hamser yn y cartref preswyl dros y ddau fis diwethaf. Dywedodd y person ifanc eu bod yn cwrdd â CAMHS dair gwaith yr wythnos yn y gorffennol, ac ers symud i'r lleoliad y tu allan i'r sir roedd y rhyngweithio hwn wedi dod i ben.

Trafodaeth o fewn y cartref preswyl ynglŷn ag ymweliad arfaethedig sydd ar y gweill i'r person ifanc weld teulu ac i adolygu asesiad risg sy'n adlewyrchu'r newid a welwyd mewn ymddygiad yn dilyn cyfarfodydd blaenorol gyda'r teulu.

Fe wnaeth staff gwblhau asesiadau risg ac yn cytuno ar gynllun diogelwch gyda'r person ifanc. Yn ystod y sgwrs hon, dywedodd y person ifanc ei fod am gael cyswllt llai aml â'r teulu, a chafwyd sgwrs rhwng staff y cartref preswyl a'r Gweithiwr Cymdeithasol am hyn ymhellach.

Cafodd sesiwn gyswllt i deuluoedd ei chynnal mewn cartref teuluol yn dilyn yr asesiad risg a'r cynllunio diogelwch hwn, ac mae'r person ifanc yn dychwelyd i'r cartref preswyl wedyn.

Y diwrnod canlynol mae'r person ifanc yn gadael y cartref preswyl ac fe'i cafwyd mewn lôn gyfagos yn edrych ar y caeau a'r da byw. Ar gais, dychwelodd i'r cartref ac roeddent o dan 15 munud o arsylwi gan y staff. Yn ddiweddarach y noson honno ac yn ystod yr arsylwadau parhaus, clywodd y staff sŵn o ystafell y person ifanc a gwelwyd eu bod yn crogi yn eu hystafell wely gan y staff.

Cafodd y person ifanc ei gludo i'r ysbyty ac wedi hynny bu farw dridiau'n ddiweddarach.

Ymarfer a dysgu sefydliadol

Nodi pob pwylt dysgu unigol sy'n codi o'r achos hwn (gan gynnwys tynnu sylw at arfer effeithiol) gydag amlinelliad cryno o'r amgylchiadau perthnasol.

Fel rhan o'r Adolygiad Ymarfer Plant hwn, cynhaliwyd Digwyddiad Dysgu drwy Microsoft Teams, ar gyfer asiantaethau a oedd yn ymwneud yn uniongyrchol â

gweithio gyda'r person ifanc. Hefyd yn bresennol yn y Digwyddiad Dysgu oedd Aelodau'r Panel a gyfrannodd at y llinell amser cyfun, i roi cymorth i'w cydweithwyr gan eu hasiantaeth eu hunain. Hoffai'r Adolygwyr ddiolch i bawb a ddaeth i'r Digwyddiad Dysgu a'u cyfraniad at yr hyn a ddysgwyd o'r adolygiad hwn.

- **Gweithio Amlasiantaeth**

Mae angen i asiantaethau sicrhau eu bod yn cynnal dull amlasiantaethol, i gynnal cynllunio ar y cyd effeithiol i sicrhau bod anghenion y person ifanc yn cael eu diwallu'n llawn.

Mae'r llinell amser yn dangos bod asiantaethau sy'n ymwneud â'r teulu wedi derbyn gwybodaeth fanwl am ddeinameg y teulu ac amgylchedd y cartref. Nododd y digwyddiad dysgu nifer o feysydd ymarfer da lle'r oedd asiantaethau yn cydweithio. Enghreifftiau o hyn yw, yn dilyn digwyddiad gorddos ac achosion lle mae'r ifanc yn datgelu bod ganddynt gynllun i ddod â'u bywyd eu hunain i ben a'r dirywiad cyffredinol yn eu pryd a gwedd. Roedd staff yr ysgol yn gallu cydnabod hyn ac yn gwneud y penderfyniad i gysylltu â CAMHS i drafod eu pryderon.

Mae'r llinell amser hefyd yn dangos enghreifftiau lle gellid cryfhau gweithio aml-asiantaeth. Roedd yn ymddangos bod diffyg gweithio amlasiantaeth tua'r cyfnod pan benderfynwyd trosglwyddo'r person ifanc i'r cartref preswyl y tu allan i'r sir. Roedd yn ymddangos bod diffyg cyfathrebu rhwng asiantaethau wrth geisio sefydlu a chynllunio'r hyn oedd ei angen o fewn yr amgylchedd therapiwtig i'r person ifanc a sut i ddiwallu eu hanghenion yn llawn.

- **Rhannu Gwybodaeth**

Mae asiantaethau i'w hatgoffa bod gwybodaeth o ran pryderon diogelu yn cael ei rhannu gydag asiantaethau eraill. Mae angen rhannu gwybodaeth yn glir ac yn effeithiol ac yn enwedig yn yr achos hwn, lle profodd y person ifanc nifer o newidiadau a phontio mewn gweithwyr proffesiynol yn gweithio gyda nhw a'u hamgylchoedd.

Cafodd asesiadau risg eu cwblhau gydol yr amser yn gweithio gyda'r person ifanc. Cydnabuwyd yn ystod y digwyddiad dysgu nad oedd unrhyw beth yn ei le cyn hynny i rannu'r asesiadau hyn gydag addysg neu asiantaethau eraill, oni bai ei fod yn cael ei ysgogi. Mynegodd ymarferwyr yn y Digwyddiad Dysgu yr angen i asesiadau risg WARRN (Rhwydwaith Ymchwil Risg Cymhwysol Cymru) gael eu rhannu gyda'r holl asiantaethau dan sylw fel ymarfer safonol yn y dyfodol. Roedd y pwynt hwn wedi'i amlygu mewn trafodaethau panel cyn y Digwyddiad Dysgu ac mae lechyd eisoes wedi newid eu harferion i sicrhau rhannu'r asesiadau risg hyn, gydag asiantaethau eraill gan gynnwys Gwasanaethau Plant.

Erbyn i leoliad gael ei ganfod i'r person ifanc, roedd cryn dipyn o wybodaeth ar gael o ran anghenion iechyd meddwl y person ifanc a'r fam. Roedd cryn dipyn o wybodaeth hefyd am ddeinameg y teulu ac amgylchedd y cartref. Trwy gydol y digwyddiad dysgu, fe'i hamlygwyd, er bod pob asiantaeth sy'n ymwneud â'r person ifanc wedi cynnal llawer iawn o wybodaeth, roedd yn anodd sefydlu asiantaeth arweiniol i ddod â'r holl wybodaeth hon at ei gilydd mewn un fforwm. Yn dilyn hynny, ni rannwyd y wybodaeth a gedwir gyda'r cartref preswyl, nad oedd yn ymwybodol o faint yr anawsterau teuluol a'r risgiau sylweddol yn ymwneud â hunan-niwed a oedd wedi digwydd yn flaenorol, o ran lleoli'r person ifanc. Byddai'r achos hwn wedi elwa o rannu cynlluniau rheoli risg er mwyn sicrhau bod y plentyn yn cael ei ddiogelu i bob pwrpas.

- **Symud i Ardaloedd Awdurdodau Lleol eraill**

Wrth symud plentyn neu berson ifanc allan o asiantaethau sirol rhaid cydweithio i gynllunio a gweithredu trosglwyddiad llyfn. Sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei chyfathrebu a'i throsglwyddo'n glir, drwy banel amlasiantaeth sy'n cynnwys asiantaethau yn y ddwy ardal Awdurdod Lleol. Ystyried cael ei roi i'r anghenion addysg, iechyd meddwl a meddygol er mwyn ymateb i unrhyw risgiau a nodwyd.

Yn yr achos hwn, trosglwyddwyd y person ifanc i leoliad preswyl mewn ardal Awdurdod Lleol arall. Roedd hyn yn bennaf oherwydd nad oedd unrhyw leoliadau priodol o fewn yr ardal. Yn yr amser byr cyn i'r symud ddigwydd, roedd diffyg cyfathrebu rhwng asiantaethau ac amser, oherwydd y pryderon cynyddol i'r person ifanc gynllunio cyfnod pontio llyfn. Codwyd pryderon yn y digwyddiad dysgu mewn perthynas ag anghenion meddygol a gofynion addysg y person ifanc ac wrth osod plentyn neu berson ifanc allan o'r sir, mae angen eglurhad ynghylch pwy sy'n gyfrifol am sicrhau bod y pontio'n llwyddiannus.

Anfonwyd atgyfeiriad at CAMHS yn ardal newydd yr Awdurdod Lleol, yn cynnwys gwybodaeth am risgiau, lefel o bryder diogelu i'r person ifanc a'u meddyginiaeth a ragnodir ar hyn o bryd. Gofynnwyd am gopi caled o asesiad risg WARRN gan y Gweithiwr Cymdeithasol i ddanfôn â llaw i'r cartref preswyl, ond ni dderbyniodd y cartref preswyl y wybodaeth hon. Nid oedd yn glir yn y digwyddiad dysgu, beth oedd wedi digwydd i'r wybodaeth hon.

Mae angen eglurhad o gwmpas y broses gyfan, gan gynnwys caffael lleoliadau priodol wrth symud plentyn neu berson ifanc i ardal arall Awdurdod Lleol a sut y dylai asiantaethau gydweithio i sicrhau pontio llyfn.

- **Ansawdd a Chywirdeb gwybodaeth**

Asiantaethau i sicrhau ansawdd a chywirdeb gwybodaeth a chyfeiriadau a wneir mewn perthynas â phryderon diogelu a risgiau posibl. Mae angen hefyd i asiantaethau gwblhau'r Ffurflenni Cyfeirio

Aml-Asiantaeth (MARF) yn gyson, bob tro y bydd digwyddiad yn digwydd a sicrhau bod digon o fanylion yn cael ei gynnwys o fewn yr atgyfeiriadau hyn.

Mewn rhai achosion o fewn yr achos hwn, cyflwynwyd atgyfeiriadau diogelu lle'r oedd diffyg gwybodaeth ac mewn un achos cyflwynwyd atgyfeiriad yn cynnwys un frawddeg. Nid yw hyn yn darparu digon o wybodaeth ac o ganlyniad uniongyrchol efallai bod risgiau posibl wedi'u hanwybyddu. Mae ansawdd y wybodaeth sy'n cael ei rannu gydag asiantaethau ac o fewn atgyfeiriadau diogelu, yn ein galluogi i greu darlun llawn a chyfannol, gan gynnwys deall deinameg y teulu ac anghenion iechyd meddwl y person ifanc a'u mam yn yr achos penodol hwn. Mae asiantaethau a gweithwyr proffesiynol yn wynebu pwysau a galwadau cynyddol ar eu gwasanaethau, ond mae pwysigrwydd sylweddol mewn atgyfeiriadau sy'n cael eu cyflwyno mewn sefyllfaoedd brys, sy'n cynnwys gwybodaeth hanfodol ar gyfer rheoli risg.

Yn y digwyddiad dysgu trafodwyd ansawdd y wybodaeth mewn atgyfeiriadau. Dywedodd cynrychiolwyr o Addysg mai dysgu a nodwyd ar gyfer eu sefydliad yw cyflwyno MARF yn dilyn pob digwyddiad sy'n digwydd, er gwaethaf cyflwyno atgyfeiriadau diogelu blaenorol.

- **Dull sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn a'r teulu**

Asiantaethau i sefydlu, deall a gweithredu dulliau ar sail anghenion y person ifanc a'r teulu. Mae angen i rieni gael mynediad i asesu a chymorth i'w cynorthwyo i ddeall sut y gallant roi cymorth emosiynol effeithiol a diogelu eu plant.

Yn yr achos hwn roedd pryderon cynyddol gan sawl asiantaeth ynglŷn â'r dirywiad yng nghyflwyniad y person ifanc. Roedd sawl dangosydd bod mam y person ifanc yn dioddef â'i phryderon iechyd meddwl ei hun ac o bosib yn methu â darparu cymorth emosiynol digonol i'r person ifanc. Er bod y pryderon hyn yn bodoli, cafodd y person ifanc ei ddychwelyd adref dro ar ôl tro i ofal eu mam. Trafodwyd hyn yn y digwyddiad dysgu, ond nid yw'n glir a oedd y fam yn cael cymorth priodol ar gyfer ei hanghenion ei hun.

Yn y digwyddiad dysgu, tynnwyd sylw at y ffaith bod y person ifanc wedi dechrau cymryd rhan yn y sesiynau TThDC a therapi teuluol ac wedi datgelu achosion o gam-drin corfforol hanesyddol yn yr uned deuluol tuag atynt ac yn effeithio'n uniongyrchol ar eu mam. Gwnaeth y llystad ddatgeliadau am drais tuag at y plant gartref. Fe ddatgelodd y fam hefyd y byddai'r person ifanc yn diflannu o gartref y teulu am gyfnodau hir a ddim yn dychwelyd tan oriau mân y bore ac nad oedd hi'n gwybod sut i reoli hyn. Dywedodd Addysg fod y fam wedi mynychu'r ysgol tra'n ofidus yn emosiynol ac wedi torri i lawr. Roedd darlun yn cael ei adeiladu o sut nad oedd y teulu'n gallu cefnogi'r person ifanc a'i anghenion cynyddol ac er mwyn diogelu'r plant, roedd angen dull cyfannol. Roedd patrwm yn dod i'r amlwg lle cafwyd sawl ymgais i hunanladdiad a wnaed gan y person ifanc, yr ymddengys iddo gael ei

sbarduno gan y straen a'r digwyddiadau a ddigwyddodd o fewn cartref y teulu. Roedd patrwm hefyd yn dod i'r amlwg o bryderon cynyddol cyn y penwythnos.

Ar yr adeg pan aeth y person ifanc i aros gyda'r nain a thaid, dywedodd Addysg eu bod yn fwy sefydlog a'u bod wedi dechrau siarad am symud ymlaen gydag arholiadau a gorffen yn yr ysgol. Roedd yr ysgol yn ffactor amddiffynnol yn yr achos hwn ac fe ddarparodd y gefnogaeth a'r amgylchedd diogel oedd ei angen ar gyfer y person ifanc. Dylai hyn fod wedi cael ei ystyried pan oedd y broses o wneud penderfyniadau yn cael ei wneud ar gyfer lleoliad y tu allan i ardal yr Awdurdod Lleol.

- **Llais y plentyn neu'r person ifanc**

Asiantaethau i sicrhau bod llais y plentyn neu'r person ifanc yn cael ei ystyried wrth ymdrin â phryderon diogelu. Dylai pob asiantaeth geisio sicrhau y gwrandewir ar blant, pobl ifanc a'u teuluoedd a'u bod yn cael eu galluogi i gyfranogi'n llawn yn y broses a dylai hyn gael ei adlewyrchu yn eu cynlluniau gofal.

Roedd yn amlwg gan yr ymarferwyr drwy gydol y digwyddiad dysgu y byddai'r person ifanc yn ymgysylltu â gweithwyr proffesiynol ac wedi meithrin perthynas gadarnhaol. Er, roedd achlysuron pan gyfaddefodd y person ifanc i ddweud celwydd wrth bawb a dim ond dweud wrth weithwyr proffesiynol rai o'u meddyliau ac nid popeth yr oeddent wedi bod yn ei feddwl a'i deimlo. Dywedodd y person ifanc hefyd eu bod yn teimlo nad oedden nhw'n cael eu cynnwys na'u hymgyngori wrth ddatblygu cynlluniau diogelwch.

Yn yr achos hwn fe wnaeth y person ifanc ac un o'i frodyr a chwiorydd fynychu'r cyfarfod cynhadledd achos cychwynnol. Y bwriad oedd cynnwys llais y plentyn ond fel y dywed Gweithdrefnau Diogelu Cymru, nid cyfranogiad neu roi llais i'r plentyn yw mynychu mewn cynhadledd yn unig. Achosodd y profiad hwn gryn ofid i'r person ifanc. Roedd llawer o weithwyr proffesiynol yn bresennol, ac roedd llawer ohonynt yn anhysbys i'r person ifanc a'u brawd neu chwaer. Roedd y cyfarfod yn golygu bod y person ifanc yn gwrandao ar sgrysiâu amdany'n nhw eu hunain a'u teulu, gan olygu eu bod yn dod yn amddiffynnol iawn o'u mam. Yn y digwyddiad dysgu, cynhaliwyd trafodaethau am sut mae llais y plentyn yn cael ei gynnwys yn y broses hon, fodd bynnag mae angen ystyried unrhyw effaith y gallai hyn ei gael ar y plentyn neu'r person ifanc. Cynigiwyd efallai na fydd angen iddynt fynychu'r cyfarfod ac os ydynt, y dylid cynnal sesiwn ddad-frifio i drafod eu meddyliau a'u teimladau yn dilyn y profiad.

Disgwylir ymarfer bod gan blentyn y dewis i fynd ag eiriolwr gyda nhw i gynhadledd achos, a allai siarad ar ei ran a chefnogi'r plentyn neu'r person ifanc. Fel arfer caiff hyn ei gynnig ar yr adeg lle mae'r plentyn neu'r person ifanc yn cael ei ystyried i fynychu cynhadledd achos. Yn dilyn y digwyddiad dysgu, bu aelodau'r panel yn trafod a fyddai modd cynnal rhyw fath o baratoi gyda'r plentyn neu'r person ifanc a sesiwn iddynt gyfleu eu barn i eiriolwr

NYAS (Gwasanaeth Eiriolaeth Ieuenctid Cenedlaethol) a fyddai'n eu cynrychioli mewn cyfarfod cynhadledd achos.

- **Dim rheidrwydd ar blentyn neu berson ifanc i ail-adrodd ei stori**

Asiantaethau i fod yn ymwybodol o'r effeithiau ar blant a phobl ifanc pan fyddant yn pontio rhwng gweithio gydag asiantaethau gwahanol neu symud i ardal arall Awdurdod Lleol. Ni ddylai fod rheidrwydd ar blentyn neu berson ifanc i ail-adrodd ei stori.

Roedd sawl gweithiwr proffesiynol yn gweithio gyda'r person ifanc, oedd yn dechrau datblygu darlun llawn ohonyn nhw a'u bywyd teuluol. Roedd y person ifanc wedi datgelu eu bod ofn gweithio gyda gweithwyr proffesiynol ac asiantaethau newydd, cyn symud i'r cartref preswyl. Hefyd, dywedodd y person ifanc ei fod wedi 'alaru ar siarad â gwahanol bobl'. Ar ôl symud i'r cartref preswyl, fe ganslodd y person ifanc apwyntiad cychwynnol gyda gwasanaethau CAMHS yn y fro newydd. Dywedodd yr unigolyn ifanc wrth staff y cartrefi preswyl mai'r rheswm am hyn oedd nad oedden nhw am ailadrodd eu stori eto.

Yn y digwyddiad dysgu, trafodwyd trawsnewidiadau a sut mae pasbort person ifanc bellach, sy'n perthyn i'r person ifanc a gallant rannu hyn gyda gweithwyr proffesiynol wrth drosglwyddo i leoliad newydd. Ni ddylai'r person ifanc orfod ailadrodd ei stori yn ddiangen, bydd defnyddio pasbort yn galluogi proses drosglwyddo esmwyth a throsglwyddo ei drefniadau gofal, gan roi cyd-destun i weithwyr proffesiynol heb i'r person ifanc rannu.

Arfer Effeithiol

- Roedd yr ysgol yn darparu'r ffactorau amddiffynnol ar gyfer y person ifanc. Roedd staff yr ysgol yn cynnal perthynas dda, yn cyfathrebu'n gyson ac yn effeithiol gyda nhw, gan olygu eu bod yn gallu nodi pryd y bu dirywiad yng nghyflwyniad y person ifanc.
- Cafodd y staff cartrefi preswyl eu trefnu a'u cyfathrebu'n effeithiol gyda'r gwasanaethau brys wrth wynebu sefyllfa heriol ac emosiynol.
- Aeth Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru i'r cartref preswyl yn brydlon gan gynnal cyfathrebu gyda staff y cartrefi preswyl, er gwaethaf sawl her.
- Dangoswyd bod y gofal dwys CAMHS a dderbyniodd y person ifanc cyn cael eu symud o'r ardal yn effeithiol. Mae hyn yn dangos ymarfer effeithiol ac roedd perthynas weithio dda rhwng y person ifanc a'r gweithwyr proffesiynol oedd yn rhan o'r broses ar y pryd.
- Fe wnaeth Swyddogion yr Heddlu barhau i chwilio a gwneud ymholiadau i ddod o hyd i'r person ifanc, pan gawson nhw wybod eu bod ar goll. I rai

Swyddogion roedd hyn y tu allan i'w horiau gwaith a phan ystyriwyd eu bod oddi ar ddyletswydd.

Gwelliannau Ymarfer o ddysgu cynnar

Mae'r wybodaeth ganlynol yn dangos newidiadau a gwelliannau i arferion asiantaethau, sydd wedi'u gweithredu yn ystod y broses o gynnal yr Adolygiad Ymarfer Plant hwn. Roedd asiantaethau eisoes wedi nodi ble y gellid gwneud newidiadau i'w gwasanaethau'n fewnol ac fe amlygwyd y rhain fel rhan o'r cyfarfodydd panel ac yn y digwyddiad dysgu.

- Mae asesiadau risg WARRN yn cael eu rhannu yn sgil pryderon am bobl ifanc sy'n hysbys i CAMHS a Gwasanaethau Plant.
- Mae'r Gwasanaethau i Blant wedi newid eu ffurflenni atgyfeirio i ganolbwyntio mwy ar brofiad byw'r plentyn. Mae'r Ffurflenni Cyfeirio Aml-Asiantaeth (MARF) bellach yn cael eu sgrinio gan Reolwr Tîm.
- Nid yw'r cartref gofal therapiwtig preswyl bellach yn derbyn lleoliad person ifanc heb y wybodaeth lawn am amgylchiadau'r person ifanc. Gall y rhaglen therapiwtig a ddarperir gan y cartref ddigwydd dros gyfnod o ddeunaw mis. Ar ôl adolygu eu gweithdrefn dderbyn ac yn dilyn canllawiau, ynglŷn â throsglwyddo addysg, mae'r cartref wedi dweud na fydden nhw ar y cyfan yn derbyn lleoliadau i bobl ifanc sy'n agos at eu pen-blwydd yn un ar bymtheg neu ar ôl y dyddiad hwn.
- Pan fydd plentyn bellach yn cael ei drosglwyddo i leoliad y tu allan i'r sir, mae'r Gwasanaethau Plant wedi cyflwyno panel 'Dyfodol Disgleiriach', sy'n rhwymedigaeth gyfreithiol ac yn rhan o'r rheoliadau cynllunio gofal. Mae hyn yn caniatáu i uwch reolwyr o fewn Gwasanaethau Plant yr oruchwyliaeth ar rai o'r lleoliadau y tu allan i'r sir. Hefyd, mae partneriaeth 'Dechrau'n Dda' yn cael ei datblygu ar hyn o bryd, lle mae grwpiau cyflenwi yn bwrw ymlaen â blaenoriaethau i ymuno â gwasanaethau iechyd meddwl emosiynol i fabanod, plant a phobl ifanc.
- Yn ddiweddar, ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ar 'Ganllawiau Pontio a Throsglwyddo'. Yn rhan o'r ddogfen hon oedd yr angen i 'Basbort' gael ei ddal gan y person ifanc. Bydd hyn yn cynnwys gwybodaeth am yr hyn sy'n bwysig iddyn nhw, y gofal a'r driniaeth sydd ei angen a'r canlyniadau iechyd a lles disgwylidig. Bydd hyn yn caniatáu i'r person ifanc bontio rhwng asiantaethau neu i leoliad newydd heb fod angen ail-adrodd ei stori'n gyson.

Gwella Systemau ac Arfer

Er mwyn sicrhau y dysgir o'r achos hwn, mae'r adolygiad wedi adnabod y camau gweithredu canlynol i'r Bwrdd Diogelu Oedolion a'i asiantaethau partner, a'r canlyniadau gwella disgwylidig:-

Er mwyn hyrwyddo dysgu o'r achos hwn, nododd yr adolygiad y camau gweithredu canlynol ar gyfer y Bwrdd Diogelu Plant a'i asiantaethau aelod a'r canlyniadau gwella a ddisgwylir:-

Argymhellion:

- **Cronoleg Gweithio Amlasiantaethol**

Dylai plentyn neu berson ifanc sy'n cael ei ystyried fel plentyn sy'n derbyn gofal a lle mae lleoliadau'n cael eu canfod, gael cronoleg aml-asiantaeth a rennir. Dylai pob asiantaeth baratoi eu cronoleg eu hunain, a fydd yn manylu ar ddigwyddiadau sylweddol ym mywyd y plentyn neu'r person ifanc a bydd yn sicrhau nad oes unrhyw wybodaeth yn cael ei cholli, a allai gael effaith niweidiol arnyn nhw'n cael eu diogelu. Dylai'r cronoleg fanylu ar y risgiau a'r sbardunau i'r plentyn neu'r person ifanc a dylid eu rhannu ag asiantaethau a fydd â chysylltiad uniongyrchol, er mwyn sicrhau eu bod yn gallu cynllunio ac ymateb yn effeithiol. Dylid ystyried hyn ar adeg gwneud penderfyniad ar leoliad a'i anfon at y lleoliad arfaethedig er mwyn iddynt asesu a yw'n gallu diwallu anghenion y plentyn neu'r person ifanc. Dylid archwilio'r model hwn i sicrhau ei ansawdd a'i effeithiolrwydd.

- **Trosglwyddo gwasanaethau a threfniadau gofal**

Dylai'r holl asiantaethau adolygu'r trefniadau aml-asiantaeth ar gyfer rhannu gwybodaeth a chynllunio ar gyfer pontio plentyn neu berson ifanc yn effeithiol i leoliad therapiwtig y tu allan i'r sir, er mwyn sicrhau ei fod yn addas i'r diben. Dylai fod cyfrifoldeb ar osod Awdurdod Lleol i ddarparu'r holl wybodaeth angenrheidiol i ddiogelu'r plentyn neu'r person ifanc. Gall hyn gynnwys cymharu cynlluniau rheoli risg i sicrhau eu bod yn addas i'r diben o ran y risgiau a amlygwyd.

Pob asiantaeth i fod yn atebol am drosglwyddo gwasanaethau a threfniadau gofal. Ni ddylai unrhyw wasanaeth ryddhau eu rhan nes bod yr ardal dderbyn wedi ymgysylltu a bod gwasanaeth parhaus rhwng ardaloedd awdurdodau lleol. Mae defnyddio rhestr wirio amlasiantaethol sy'n sicrhau bod pob agwedd ar waith yn cael ei throsglwyddo i ardal yr Awdurdod Lleol

sy'n derbyn ac yn caniatáu i asiantaethau gymryd cyfrifoldeb a pherchnogaeth o'r tasgau, a fydd yn hwyluso pontio llyfn.

Lle mae materion yn cwrdd â'r ddarpariaeth o fewn ardal newydd yr awdurdod lleol, dylai fod llwybr uwchgyfeirio clir yn yr achosion hyn. Bydd yr holl asiantaethau yn atebol am eu trosglwyddiad eu hunain o wasanaeth ac yn arwain ar weithredu cynllun pontio ar gyfer darparu gwasanaethau parhaus wrth dderbyn ardal, tra'n ceisio lleihau unrhyw oedi mewn gwasanaeth.

- **Llais y plentyn neu'r person ifanc**

Pob asiantaeth i sicrhau bod plentyn, person ifanc a'u teuluoedd yn cael gwrandawriad ac yn gallu cymryd rhan lawn yn y broses cynllunio gofal. Yr holl asiantaethau i adolygu'r hyn sydd ar waith ar hyn o bryd i sicrhau bod y llais yn cael ei ddal ar bob cam o weithio gyda theulu.

Bydd pob plentyn a pherson ifanc sy'n cael eu hystyried i fynychu cynhadledd achos amddiffyn plant yn cael cynnig eiriolwr fel arfer safonol. Os oes gan y rhieni gyfrifoldeb am y plentyn neu'r person ifanc yn gyfreithiol, dylid trafod penodi eiriolwr gyda nhw a hefyd gyda'r plentyn neu'r person ifanc. Dylai'r plentyn neu'r person ifanc gael cyfle i gyfleu ei farn a'i deimladau i'r eiriolwr wrth baratoi cyfarfod cynhadledd achos.

- **Arfer Gwybodus**

Pob asiantaeth i dderbyn hyfforddiant a deall yn llawn berthnasedd theori Ymlyniad, Trawma, a Phrofiadau Niweidiol yn ystod Plentynod (PPNau) ac i hyn gael ei ddangos fel rhywbeth sydd wedi'i wreiddio'n ymarferol.

Dylai ymarferwyr ddangos yn glir drwy gydol eu harfer ymwybyddiaeth o arwyddocâd y damcaniaethau hyn, a'u bod yn defnyddio dull gwybodus wrth asesu a monitro risgiau plentyn neu berson ifanc.

Y Camau Nesaf

Ar ôl cwblhau'r adroddiad hwn, y cam nesaf fydd i'r panel ailymgynnull, ystyried a chytuno ar unrhyw bwyntiau dysgu a fydd yn cael eu hymgorffori mewn cynllun gweithredu. Bydd proses y cynllun gweithredu yn canolbwyntio ar gamau gweithredu mwy penodol ac wedi'u targedu gan y dysgu sydd wedi digwydd gydol yr adolygiad. Ynghyd â'r camau penodol sy'n ofynnol, bydd y rhain yn cael eu haseinio i grŵp neu asiantaeth sy'n gyfrifol am sicrhau bod y camau'n cael eu cyflawni ac yn amlinellu amserlen benodol ar gyfer y camau gweithredu i ddigwydd.

Datganiad gan Adolygydd/wyr			
ADOLYGYDD 1		ADOLYGYD D 2 (fel y bo'n briodol)	
Datganiad o annibyniaeth o'r achos <i>Datganiad Sicrwydd Ansawdd o gymhwyster</i>		Datganiad o annibyniaeth o'r achos <i>Datganiad Sicrwydd Ansawdd o gymhwyster</i>	
Gwnaf y datganiad canlynol i nodi Gwnaf y datganiad canlynol i nodi cyn imi fod yn rhan o'r adolygiad dysgu hwn:- <ul style="list-style-type: none"> • Na fûm yn uniongyrchol gyfrifol am yr unigolyn na'r teulu, nac wedi rhoi cyngor proffesiynol ar yr achos • Nid wyf yn rheolwr llinell uniongyrchol ar ymarferwr(wyr) sy'n rhan o'r achos • Mae gennyf y cymwysterau, y wybodaeth a'r profiad priodol a hyfforddiant i gynnal yr adolygiad • Cynhaliwyd yr adolygiad yn briodol a'i fod yn drylwyr ei ddadansoddiad a'i werthusiad o'r materion a nodir yn y Cylch Gorchwyl 		Gwnaf y datganiad canlynol i nodi Gwnaf y datganiad canlynol i nodi cyn imi fod yn rhan o'r adolygiad dysgu hwn:- <ul style="list-style-type: none"> • Na fûm yn uniongyrchol gyfrifol am yr unigolyn na'r teulu, nac wedi rhoi cyngor proffesiynol ar yr achos • Nid wyf yn rheolwr llinell uniongyrchol ar ymarferwr(wyr) sy'n rhan o'r achos • Mae gennyf y cymwysterau, y wybodaeth a'r profiad priodol a hyfforddiant i gynnal yr adolygiad • Cynhaliwyd yr adolygiad yn briodol a'i fod yn drylwyr ei ddadansoddiad a'i werthusiad o'r materion a nodir yn y Cylch Gorchwyl 	
Adolygydd 1 <i>(Llofnod)</i>	D Hatcher	Adolygydd 2 <i>(Llofnod)</i>	.....
Enw <i>(Priflythrenna u)</i>	Danielle Hatcher	Enw <i>(Priflythrennau)</i>	.....
Dyddiad	23 Mai 2022	Dyddiad	.....

<i>Cadeirydd y Panel</i>	.....
<i>Adolygu (Llofnod)</i>	.....
Enw <i>(Priflythrennau)</i>	.....
Dyddiad	.....

Atodiad 1: Cylch corchwyl

Atodiad 2: Amserlen gryno

Y Broses Adolygu Arfer Plant/Oedolion

I gynnwys yn gryno yma:

- *Y proses y mae'r Bwrdd Diogelu Oedolion yn ei dilyn a'r gwasanaethau a gynrychiolir ar y Panel Adolygu*
- *Cynhaliwyd digwyddiad dysgu a'r gwasanaethau a fu'n bresennol*
- *Roedd aelodau'r teulu wedi cael gwybod, ceisiwyd eu barn ac fe'u cynrychiolwyd drwy'r digwyddiad dysgu a rhoddwyd adborth iddynt*

Gwrthododd y teulu gymryd rhan

At ddefnydd Llywodraeth Cymru'n unig

Dyddiad y cafwyd y wybodaeth .....

Dyddiad anfon llythyr cydnabod i Gadeirydd y Bwrdd Diogelu Oedolion .....

Dyddiad anfon i'r arolygiaethau/Arweinwyr Polisi perthnasol .....

Asiantaethau	Do	Rhif	Rheswm
AGGCC (CSSIW)	☐	☐	
Estyn	☐	☐	
AGIC (HIW)	☐	☐	
Arolygiaeth Ei Fawrhydi Cwnstablau	☐	☐	
Arolygiaeth Ei Fawrhydi y Gwasanaeth Prawf	☐	☐	

Cylch Gorchwyl ar gyfer Adolygiadau Ymarfer Plant (Estynedig)

Parthed: AYP 04/2019

Cyflwyniad

Bydd adolygiad ymarfer plant estynedig yn cael ei gomisiynu gan y Bwrdd Diogelu Plant Rhanbarthol (BDPRh) yn unol â Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, Gweithio gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl: Cyfrol 3. Caiff adolygiad ymarfer plant estynedig ei gomisiynu pan fo plentyn sy'n wynebu risg wedi bod, ar unrhyw ddyddiad yn ystod y 6 mis cyn dyddiad y digwyddiad, yn unigolyn y mae awdurdod lleol wedi penderfynu rhoi camau ar waith i'w amddiffyn rhag camdriniaeth neu esgeulustod yn dilyn ymholiad gan awdurdod lleol, ac wedi:

- marw; neu
- gael anaf a allai beryglu ei fywyd; neu
- dioddef amharwyd ar ei iechyd mewn ffordd ddifrifol a pharhaol.

Cylch Gorchwyl

Cytunwyd ar y cylch gorchwyl isod ar gyfer yr adolygiad hwn:

- Amserlen yr adolygiad fydd **30 Mehefin 2018 - 31 Gorffennaf 2019**
- Bydd y gwasanaethau canlynol yn llunio amserlen o ddigwyddiadau arwyddocaol o ran eu gwaith â'r Plentyn, ar gyfer y cyfnod uchod.
  - Heddlu De Cymru
  - Heddlu Dyfed Powys
  - Iechyd/CAHMS
  - Ymddiriedolaeth Gwasanaethau Ambiwlans Cymru
  - Addysg Caerdydd
  - Gwasanaethau Plant Caerdydd
  - Birribi

Yna caiff amserlen gyfunol ei llunio.

Tasgau Craidd (ar gyfer Adolygiad Ymarfer Plant estynedig)

- Penderfynu a yw'r penderfyniadau a'r camau gweithredu yn yr achos yn cydymffurfio â pholisi a gweithdrefnau'r gwasanaethau a'r Bwrdd a enwir.
- Archwilio gwaith rhyngasiantaethol a gwasanaethau i'r unigolyn a'i deulu
- Penderfynu i ba raddau yr oedd penderfyniadau a champau gweithredu'n canolbwyntio ar yr unigolyn.
- Gwahodd cyfraniadau i'r adolygiad gan aelodau priodol o'r teulu a rhoi gwybodaeth iddyn nhw am gynnydd.
- Ystyried unrhyw archwiliadau cyfochrog gan gynnwys ymchwiliadau neu weithdrefnau gan y crwner o ran yr achos.
- Cynnal digwyddiad dysgu i ymarferwyr a nodi'r adnoddau gofynnol.

Ar gyfer adolygiad Estynedig YN UNIG. Yn ogystal â'r broses adolygu, rhoi ystyriaeth benodol i'r canlynol:

- A oedd gwybodaeth neu hanes perthnasol am y plentyn mewn perygl a/neu aelodau'r teulu'n hysbys ac wedi cael eu hystyried ym mhrosesau asesu, cynllunio a phenderfynu gweithwyr proffesiynol ynglŷn â'r plentyn mewn perygl, y teulu a'u hamgylchiadau. Sut y cyfrannodd y wybodaeth hon at y canlyniad i'r plentyn mewn perygl.
- A oedd y camau a nodwyd i ddiogelu'r plentyn mewn perygl yn gadarn ac yn briodol i'r plentyn dan sylw a'i amgylchiadau.
- A gafodd y camau gweithredu eu rhoi ar waith, eu monitro a'u hadolygu'n effeithiol ac a gyfrannodd pob asiantaeth yn briodol at ddatblygu a chyflwyno camau amlasiantaethol.
- Yr hyn o ran y camau gweithredu a oedd yn llwyddiannus a'r hyn nad oedd yn llwyddiannus a pham. I ba raddau y gwnaeth asiantaethau eu herio ei gilydd o ran effeithiolrwydd y camau gweithredu, gan gynnwys cynnydd yn erbyn amcanion cytunedig ar gyfer y plentyn mewn perygl. A ddilynwyd y protocol ar gyfer anghytundeb proffesiynol.
- A gyflawnwyd dyletswyddau statudol yr asiantaethau oedd yn gweithio â'r plentyn a'i deulu.

- A gafwyd rhwystrau neu anawsterau yn yr achos hwn a oedd yn atal asiantaethau rhag cyflawni eu dyletswyddau (dylai hyn gynnwys ystyried materion sefydliadol a materion cyd-destunol eraill).

Tasgau penodol y Panel Adolygu

- Nodi a chomisiynu adolygydd/wyr i weithio gyda'r *Panel Adolygu* yn unol â'r canllawiau ar adolygiadau cryno ac estynedig.
- Cytuno ar yr amserlen.
- Nodi'r asiantaethau, gwasanaethau perthnasol a gweithwyr proffesiynol i gyfrannu at yr adolygiad na chysylltwyd â nhw eisoes gan y Grŵp Adolygu Achosion, llunio amserlen a chrynodeb achos cychwynnol, a nodi unrhyw gamau gweithredu a roddwyd eisoes ar waith yn syth.
- Llunio amserlen gyfunol, dadansoddiad cychwynnol a damcaniaethau.
- Cynllunio gydag adolygydd/wyr ddigwyddiad dysgu i ymarferwyr, i gynnwys nodi pwy sy'n dod, a threfniadau i'w paratoi a'u cynorthwyo cyn ac ar ôl y digwyddiad, a threfniadau adborth.
- Cynllunio gyda'r adolygydd/wyr drefniadau cyswllt â'r unigolyn ac aelodau'r teulu cyn y digwyddiad.
- Derbyn ac ystyried adroddiad drafft yr adolygiad arfer plant i sicrhau bod y cylch gorchwyl wedi'i gyflawni, yr ymdriniwyd â'r ddamcaniaeth gychwynnol a bod unrhyw wersi ychwanegol wedi'u nodi a'u cynnwys yn yr adroddiad terfynol.
- Cytuno ar gasgliadau'r adolygiad ac ar gynllun gweithredu amlinellol, a gwneud trefniadau i'w cyflwyno i'r Grŵp Adolygu Achosion a'r BDRh i'w hystyried a chytuno arnynt.
- Cynllunio trefniadau i roi adborth i aelodau'r teulu a rhannu cynnwys yr adroddiad ar ôl i'r adroddiad ddod i ben a chyn ei gyhoeddi.

Tasgau'r Bwrdd Diogelu Rhanbarthol (BDRh)

- Ystyried a chytuno i unrhyw bwyntiau dysgu i'r Bwrdd gael eu cynnwys yn yr adroddiad terfynol neu'r cynllun gweithredu.
- Y *panel adolygu* i gwblhau'r adroddiad a'r cynllun gweithredu.
- Y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol i anfon yr Adroddiad a'r Cynllun Gweithredu i'r asiantaethau perthnasol i roi sylw terfynol arnyn nhw cyn eu cymeradwyo a'u cyflwyno i Lywodraeth Cymru.
- Cadarnhau trefniadau ar gyfer rheoli'r cynllun gweithredu amlasiantaethol gan Grŵp Adolygu Achosion, gan gynnwys sut caiff gwelliannau i wasanaethau eu nodi, eu monitro a'u hadolygu
- Cyhoeddi'r cynllun ar wefan y Bwrdd Diogelu Rhanbarthol.
- Cytuno i'w ddsbarthu i asiantaethau, gwasanaethau a gweithwyr proffesiynol perthnasol.
- Bydd Cadeirydd y Bwrdd yn gyfrifol am gyhoeddi'r sylwadau a'r ymatebion i gyfryngau sydd â diddordeb o ran yr adolygiad nes cwblhau'r broses.